

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 22/2010 vp

Hallituksen esitys Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta ja vaihtamisesta tehdyn yleisen turvallisuussopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi mainitun sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä marraskuuta 2010 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta ja vaihtamisesta tehdyn yleisen turvallisuussopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi mainitun sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 245/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana
- lainsäädäntöneuvos Kaija Suvanto, ulkoasiainministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö
- puolustusministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välisen yleisen turvallisuussopimuksen turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta ja vaihtamisesta sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Sopimuksen tarkoituksena on suojata turvallisuusluokiteltua tietoa, jota kaksi tai useampi sopimuspuolena oleva Pohjoismaa vaihtaa keskenään tai jota Pohjoismaiden lainkäyttövaltaan kuuluvat hankeosapuolet vaihtavat keskenään ulko-, puolustus-, turvallisuus- ja poliisiasioissa tai tiede-, elinkeino- ja teknologiayhteistyössä

tai jota tuotetaan tai syntyy vaihdettavan tiedon perusteella. Kysymys on erityissuojattavista tietoineistoista, jotka lähettävässä sopimusvaltiossa on erikseen luokiteltu korkea tietoturvalisuuden tasoa edellyttäväksi.

Sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona viimeinen allekirjoittajahallitus on tallettanut ratifioimistai hyväksymiskirjansa. Sopimuksen voimaantuloon saakka sopimuspuoli voi ilmoittaa ratifioimistai hyväksymiskirjaansa tallettaessaan tai myöhemmin, että se katsoo sopimuksen sitovan sitä sen suhteissa muuhun sopimuspuoleen, joka on tehnyt samanlaisen ilmoituksen. Ilmoitukset

tulevat voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona ne on vastaanotettu. Esityksessä ehdotetaan, että Suomi jättäisi mainitun ilmoituksen. Sopimuksen voimaansaatta-

mislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kansainväliseen yhteistyöhön liittyviin asiakirjoihin sisältyy myös salassa pidettäviä tietoja, joiden luvaton paljastuminen voi aiheuttaa merkittävää ja laajalle ulottuvaa vahinkoa keskeisille yleisille eduille. Tällaisen aineiston asianmukaisesta käsittelystä on pidettävä sen vuoksi erityistä huolta. Kysymys on eri valtioiden luotettavuudesta kansainvälisen yhteistyön osapuolena.

Kansainvälinen tietoturvaluusuyhteistyö, johon Suomikin osallistuu, käsittää perinteisesti diplomaattiseen toimintaan samoin kuin puolustus- ja poliisihallintojen väliseen yhteistyöhön liittyvän salassa pidettävän tiedonvaihdon suojaamisen. Välittömän valtiovastuun piiriin kuuluvien kysymysten lisäksi kansainvälisillä tietoturvaluusvelvoitteilla on kasvava merkitys myös taloudellisen, teollisen ja teknologisen yhteistyön kannalta. Yhä useampiin yritystason hankkeisiin liittyy turvaluusuojatun tiedon hyödyntämistä. Näin on etenkin silloin, kun on kyse sellaisista viranomaisten hankinnoista, joissa valtion suojattuja tietoja on annettava yrityksille kaupallisen sopimuksen toteuttamista varten.

Pyrkimyksistä huolimatta ei ole osoittautunut mahdolliseksi toteuttaa tietoturvaluusalan monienkeskeistä yleissopimusta. Pääasiallisena syynä tähän on kansallisten lainsäädäntöjen ja hallintorakenteiden ja -tapojen eroavaisuudet. Yleissopimuksen puuttuminen on johtanut kahdenvälisiin sopimusratkaisuihin. Suomi on tehnyt monia tällaisia sopimuksia. Hallintovalio-kunta on viimeksi käsitellyt hallituksen esityksen Suomen ja Espanjan välillä turvaluusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä (HaVM 12/2009 vp — HE 168/2009 vp). Sopimusjärjes-

telyt ovat mahdollistaneet muun muassa suomalaisten yritysten osallistumisen sellaisiin hankkeisiin, joiden toteuttaminen edellyttää erityis-suojattavien tietojen vaihtoa. Sopimukset ovat tällä tavoin parantaneet suomalaisten yritysten kilpailuasemaa ulkomailla tapahtuvissa tarjouskilpailuissa. Tällaisten sopimusten sisältämät tietoturvaluusvelvoitteet vaikuttavat ensisijaisesti siihen, miten viranomaisten ja velvoitteen piiriin kuuluvien yksityisten tahojen on käsiteltävä asiakirjoja, sekä siihen, miten toimitila- ja henkilöturvaluudesta on huolehdittava.

Käsiteltävänä olevan sopimuksen tarkoituksena on suojata turvaluusluokiteltua tietoa, jota kaksi tai useampi sopimusosapuolena oleva Pohjoismaa vaihtaa keskenään tai jota Pohjoismaiden lainkäyttövaltaan kuuluvat hankeosa-puolet vaihtavat keskenään ulko-, puolustus-, turvaluus- ja poliisiasioissa tai tiede-, elinkeino- ja teknologiayhteistyössä tai jota tuotetaan tai syntyy vaihdettavan tiedon perusteella.

Valiokunta toteaa, että Suomen aiemmin tekemiin tietoturvaluus-sopimuksiin verrattuna nyt tarkasteltavana oleva sopimus sisältää kaksi keskeistä eroavuutta. Ensinnäkin sopimukseen sisältyy luovutettavien tietojen suojaamista koskeva määräys, jonka mukaan osapuolet veloitetaan noudattamaan luovuttajan suostumuksen periaatetta perustuslakiensa sekä muiden kansallisten lakiensa ja määräystensä mukaisesti. Sopimusosapuolet eivät saa ilmaista sopimuksessa tarkoitettua turvaluusluokiteltua tietoa kolmansille osapuolille tai muiden maiden kansalaisille neuvottelematta asiasta ensin kirjallisesti tietoa lähettävän sopimuspuolen kanssa. Sopimuspuolen toisille sopimuspuolille välittämää turvaluusluokiteltua tietoa saa käyttää ainoastaan sille määrättyyn tarkoitukseen. Sopimusmääräyksessä ei siten suoraan kielletä luovutta-

masta tietoja ilman lähettävän sopimuspuolen suostumusta, kuten aikaisemmissa Suomen tekemissä tietoturvasopimuksissa.

Määräyksen muotoilu johtuu siitä, että Ruotsin lainsäädäntö ei takaa sopimuksen perusteella tietojen ehdotonta salassapitoa, vaan asia jää kansalliseen lainsäädäntöön perustuvan tapauskohtaisen vahinkoedellytysharkinnan varaan. Ruotsin kansallisen lainsäädännön mukaan pääsääntönä on myös muista valtioista saatujen asiakirjojen julkisuus ja siitä voidaan poiketa ainoastaan, mikäli kansallinen turvallisuus tai Ruotsin suhteet ulkovaltoihin tai kansainväliin järjestöihin ovat vaarassa. Saadun tiedon mukaan Ruotsissa ei käytännössä ole kuitenkaan koskaan toimittu vastoin vieraan valtion salassapitopyyntöä. Mikäli tällaista tietoa luovutettaisiin luvatta, voitaisiin sen katsoa vaarantavan Ruotsin suhteet kyseiseen valtioon, jolloin vahinkoedellytys täytyisi.

Tarkoituksenmukaista ei ole, että Suomi noudattaa laajempaa salassapitovelvollisuutta kuin muut sopimuspuolet. Tästä syystä on kansainvälisistä turvallisuusvelvoitteista annetun lain (588/2004) 6 §:n 1 momenttiin sisällytetty lauseke, jonka mukaan salassapitovelvollisuus on riippuvainen kunkin sopimuksen tai muun kansainvälisen veloitteen sisällöstä (HaVM 13/2010 vp — HE 53/2010 vp). Tämä sääntely on tullut voimaan 1 päivänä marraskuuta 2010 (885/2010).

Toinen keskeinen muutos on mahdollistaa sopimuksen soveltamisen aloittaminen ennen sen kansainvälistä voimaantuloa niiden valtioiden välillä, jotka ovat saattaneet omat kansalliset hyväksymismenettelynsä loppuun. Ruotsi ja Norja ovat saattaneet tähän mennessä omat kyseiset menettelynsä loppuun. Tarkoituksena on, että myös Suomi antaa tällaisen ilmoituksen, mikä merkitsisi sitä, että Suomi voisi suhteessa Ruotsiin ja Norjaan soveltaa sopimuksen määräyksiä ennen sen kansainvälistä voimaantuloa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä 7 päivänä toukokuuta 2010 allekirjoitetun turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta ja vaihtamisesta tehdyn yleisen turvallisuusopimuksen hyväksymistä sekä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitettun sopimuksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Antti Rantakangas /kesk	Timo V. Korhonen /kesk
jäs.	Thomas Blomqvist /r	Outi Mäkelä /kok
	Juha Hakola /kok	Petri Pihlajaniemi /kok
	Rakel Hiltunen /sd	Raimo Piirainen /sd
	Heli Järvinen /vihr	Lenita Toivakka /kok
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	vjäs. Veijo Puhjo /vas
	Elsi Katainen /kesk	Paula Sihto /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.